

kairo

arnhem

een onderwijs-behandelprogramma
voor jongeren met een
autisme-spectrumstoornis (ASS)

informatie voor cliënten, ouders en
verwijzers

november 2010

rijnijssel

centrum voor autisme

dr. leo kannerhuis

verder met autisme

VISIE EN MISSIE DR LEO KANNERHUIS

Het Dr. Leo Kannerhuis is een gespecialiseerd kinder- en jeugdpsychiatrisch ziekenhuis met een gedifferentieerd, vraaggestuurd zorg-/behandelaanbod voor mensen met een autisme-spectrumstoornis (ASS). Daarnaast is het Dr. Leo Kannerhuis een kenniscentrum voor consultatie, detachering, voorlichting, opleiding en onderzoek met betrekking tot autisme. Als TOPGGZ instelling ziet het Dr. Leo Kannerhuis het als zijn taak om op een pro-actieve wijze bij te dragen aan het ontwikkelen en versterken van de autisme-hulpverlening in Nederland.

De missie van het Dr. Leo Kannerhuis is het bieden van optimale, specialis-tische behandeling en zorg aan mensen met een autisme-spectrumstoornis en hun directe omgeving (gezin, onderwijs, wonen, werken en vrije tijd). Getracht wordt de opgedane kennis en ervaring om te zetten in een passend individueel hulpaanbod. De cliënt met zijn hulpvraag is het uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van het zorgaanbod: hij staat centraal in dit proces.

Doel van de behandeling is -uitgaande van de individuele hulpvraag- het ophef-fen van de stagnatie in de ontwikkeling en het op gang brengen van de persoon-lijke groei van de cliënt. Hierbij zijn zelfredzaamheidsvaardigheden, communi-catieve en sociale vaardigheden belangrijke ontwikkelingsgebieden. Daarnaast is het van belang met de cliënt en zijn netwerk (ouders/verzorgers) te zoeken naar aanpassingen in de leefomgeving, zodat de mogelijkheden van de cliënt optimaal tot hun recht kunnen komen.

Uitgangspunt is het respect voor de eigenheid van de cliënt. Door middel van individuele en groepstherapeutische behandeling wordt beoogd te komen tot het verwerven van een zo groot mogelijke maatschappelijke zelfstandigheid en persoonlijke ontplooiing van de cliënt. Dit kan voor ieder individu verschillend zijn. Voor de een betekent dit een zelfstandiger en minder hulpbehoevend leven, voor de ander een betere contactvaardigheid binnen de eigen omgeving.

INHOUD

Inleiding	4
Wat is KAIRO Arnhem?	4
Wie organiseren KAIRO Arnhem?	4
Doel	5
Doelgroep	5
Indicaties en contra-indicaties	6
Voor welke opleidingen kan worden gekozen?	7
KAIRO opzet	8
Inhoud onderwijs-behandelprogramma	9
Ouders	10
School	11
Jongeren	11
Overlegvormen tussen jongere, ouders, school en behandeling	14
Aanmelding, intake en indicatie	15
Leerlinggebonden financiering	17
Belangrijk om te weten	18
Meer informatie?	19
Bijlage: omschrijving trainingen	20

INLEIDING

Wat is KAIRO Arnhem?

Jongeren met een autisme-spectrumstoornis (Ass) die een middelbare beroepsopleiding gaan volgen hebben soms extra ondersteuning en begeleiding nodig. Niet zozeer vanwege het niet begrijpen van de lesstof, maar door problemen in het verwerken van informatie en sociale en communicatieve beperkingen. Het mbo-onderwijs doet in toenemende mate een beroep op sociale vaardigheden, het vermogen tot samenwerken en reflectie, zelfstandigheid in plannen en organiseren en probleemoplossend vermogen. Deze vaardigheden zijn voor jongeren met Ass vaak niet vanzelfsprekend. KAIRO helpt bij het leggen van een stevige basis voorafgaand aan de middelbare beroepsopleiding en begeleidt hen gedurende het vervolg van het onderwijs. Doel is het voorkomen van schoolproblemen en halen van een diploma.

Wie organiseren KAIRO Arnhem?

KAIRO staat voor Kennisontwikkeling Autisme Integratie Regulier Onderwijs. KAIRO Arnhem is een samenwerkingsverband tussen het roc Rijn IJssel in Arnhem en het Dr. Leo Kannerhuis in Doorwerth. KAIRO Arnhem valt qua behandeling onder de Deeltijdbehandeling Projecten van het Dr. Leo Kannerhuis. Het Rijn IJssel is een roc in de regio Arnhem dat jongeren opleidt voor een beroep met arbeidsperspectief.

DOEL

KAIRO gaat ervan uit dat jongeren door middel van training van vaardigheden, zich meer bewust worden van het eigen functioneren en door aanpassingen in de opvoedings- en leeromgeving in staat zijn een MBO opleiding met succes af te ronden. Hierdoor kunnen ze voor henzelf, maar ook voor de maatschappij een zinvolle bijdrage leveren aan het arbeidsproces. Dit geeft toekomstperspectief en biedt de maatschappij de mogelijkheid gebruik te maken van de vaak bijzondere kwaliteiten van deze jongeren.

Het algemene doel van KAIRO is:

*Training van en begeleiding aan jongeren met **ass** zodat zij als persoon beter toegerust zijn op wat school en werkplek vragen aan sociale vaardigheden, probleemoplossende en schoolse vaardigheden teneinde een middelbare beroepsopleiding te volgen en met succes af te ronden.*

Doelen van de diverse trainingen en begeleidingsvormen worden beschreven onder het behandelaanbod.

DOELGROEP

De doelgroep van KAIRO bestaat uit jongeren met ASS die graag een middelbare beroepsopleiding willen gaan volgen en van wie de inschatting is dat een opleiding in combinatie met behandeling nodig en haalbaar is.

Daarbinnen zijn meerdere groepen te onderscheiden:

- a Jongeren die hun middelbare schoolopleiding niet hebben afgemaakt en daardoor meestal niet naar het reguliere middelbare beroepsonderwijs doorstromen. Deze jongeren zitten veelal thuis zonder een perspectiefbiedende dagbesteding.
- b Jongeren die uitvallen in het middelbare beroepsonderwijs als gevolg van het kiezen van een opleiding die niet past bij hun mogelijkheden en/of onvoldoende voorbereiding en begeleiding biedt.
- c Jongeren die op het (veelal speciaal) voortgezet onderwijs zitten, eindexamen doen en die in combinatie met behandeling/begeleiding willen doorstromen naar het middelbare beroepsonderwijs.

Voor de groep a en b jongeren geldt dat zij baat hebben bij een langduriger trainingsprogramma ter voorbereiding op de opleiding. Voor hen is het uitgebreide behandelprogramma van KAIRO dan ook geschikt. Voor jongeren die eindexamen doen (groep c) is het kortdurende trainingsprogramma geschikt. De eindexamenperiode laat intensievere training vaak niet toe.

INDICATIES EN CONTRA-INDICATIES

KAIRO is een passend aanbod voor jongeren/jongvolwassenen met ASS:

- van 16 tot en met 24 jaar;
- die een opleiding willen volgen aan het ROC Rijn IJssel;
- die voldoen aan de vooropleidingseisen van de middelbare beroepsopleiding of aan kunnen tonen over een vergelijkbaar niveau te beschikken of onderwijs-tekorten relatief eenvoudig in kunnen halen;
- die bereid zijn naar zichzelf te kijken en vaardigheden willen leren;
- die gemotiveerd zijn voor deelname aan regulier onderwijs in combinatie met behandeling en begeleiding;
- en die hierin worden gesteund door ouders of belangrijke anderen.

KAIRO wordt afgeraden als de indruk van school en behandeling is dat een opleiding in combinatie met behandeling niet nodig of haalbaar is.

Contra-indicaties voor KAIRO zijn:

- Niet voldoen aan de leeftijdsgrenzen tussen 16 en 24 jaar, omdat de leeftijd in vergelijking tot klasgenoten teveel uiteen gaat lopen.
- Het willen volgen van een middelbare beroepsopleiding aan een ander ROC dan het Rijn IJssel.
- Onvoldoende vooropleidingseisen en cognitieve mogelijkheden.
- Niet in een groep kunnen functioneren.
- Ontbreken van motivatie voor behandeling en begeleiding.
- Ernstige acceptatieproblematiek waardoor het groepsgewijs bespreken van ASS niet mogelijk lijkt.
- Ernstige problemen op diverse aspecten van de informatieverwerking (bijvoorbeeld zeer laag tempo en 1 op 1 begeleiding nodig). Deze vormen een ernstige belemmering voor het leren waardoor het behalen van bepaalde competenties binnen een reguliere beroepsopleiding niet haalbaar lijkt.
- Niet kunnen vasthouden aan een dagelijks ritme.
- Andere psychiatrische problematiek.
- Ernstige problematiek of sterke instabiliteit in de opvoedings- of woon-omgeving van de jongere.

VOOR WELKE OPLEIDINGEN KAN WORDEN GEKOZEN?

KAIRO Arnhem is in het schooljaar 2006-2007 gestart met de volgende opleidingen:

- Bedrijfsadministratief medewerker (niveau 2/3, bol)
- Boekhoudkundig medewerker (niveau 2/3, bol)
- Laboratoriummedewerker (niveau 3/4, bol)
- Servicemedewerker ict (niveau 2/3, bol)
- Elektromonteur Installaties Elektrotechniek (niveau 2, bol)

Met ingang van schooljaar 2008-2009 zijn in principe alle opleidingen van het Rijn IJssel voor KAIRO-deelnemers toelaatbaar. Inmiddels wordt er samengewerkt met zo'n 20 opleidingen.

De ervaring leert dat de opleidingen voor Zorg en Welzijn minder kansen bieden voor jongeren met ASS. Een jongere moet over voldoende compenserende kwaliteiten beschikken om toegelaten te worden tot een van deze opleidingen.

KAIRO OPZET

KAIRO Arnhem bestaat uit vier fasen:

Fase 1 Voorbereiding op de middelbare beroepsopleiding

Fase 2 Start opleidingstraject met intensieve (leer)begeleiding

Fase 3 Voortgang opleidingstraject met specialistische ambulante begeleiding

Fase 4 Begeleide uitstroom richting werk, ROC OUT

Fase 1: Voorbereiding op de middelbare beroepsopleiding

Deze fase start in het half jaar voorafgaande aan de start van de middelbare beroepsopleiding en eindigt op het moment dat de opleiding begint. De behandeling bestaat uit trainingen, oriëntatie en voorbereiding op de gekozen opleiding. Twaalf jongeren volgen een uitgebreid trainingsprogramma van drie dagdelen per week in de periode maart tot juni.

Twaalf jongeren die net hun eindexamen vmbo hebben afgerond kunnen deelnemen aan een kortdurend trainingsprogramma bestaande uit een selectie van het totale aanbod. Dit kortdurende programma start in juni.

Er wordt getraind in (sub)groepen van ongeveer zes personen. Er is een vaste groepssamenstelling en een vaste persoonlijk begeleider.

Fase 2: Start opleidingstraject met specialistische ambulante begeleiding en intensieve (leer)begeleiding

De tweede fase start na de zomervakantie als de opleiding begint en eindigt voor de carnavalsvakantie. De jongere volgt onderwijs in een reguliere klas. Op school ontvangt de jongere ambulante begeleiding van een medewerker van het Dr. Leo Kannerhuis. Deze kent de jongere meestal al uit fase 1. Vanuit de opleiding wordt er een vaste leercoach aangesteld. Daarnaast komt de jongere tot aan de carnavalsvakantie een dagdeel per week naar de behandelinstelling in Doorwerth of op locatie in Arnhem voor een trainingsprogramma. Trainingsgroepen worden zoveel mogelijk samengesteld uit jongeren die dezelfde opleiding volgen. Het kan voorkomen dat trainingen onder leiding vallen en jongeren dus een deel van de lesstof missen. Samen met de jongeren wordt dan gekeken naar alternatieven om de lesstof tot zich te nemen.

Fase 3: Voortgang opleidingstraject met specialistische ambulante begeleiding

Deze fase start na de carnavalsvakantie van het eerste jaar van de opleiding en eindigt als de jongere de opleiding aan het Rijn IJssel afrondt.

De jongere wordt op school begeleid door de ambulante begeleider vanuit het Dr. Leo Kannerhuis en de leercoach. Na afronding volgt een afsluitend gesprek en vindt er overdracht plaats naar de verwijzer en een eventuele nieuwe begeleider, zoals bijvoorbeeld een jobcoach.

Fase 4: Begeleide uitstroom richting werk, ROC OUT

Na het afronden van de opleiding start in september het trainingsprogramma ROC OUT. ROC OUT is een training waarin gewerkt wordt aan de eigen presentatie, zicht op eigen kwaliteiten en (sociale) vaardigheden die nodig zijn om aan een baan te komen. Naarmate de training vordert wordt er steeds meer aandacht besteed aan het zoeken en vinden van werk.

In deze periode werkt de ambulant begeleider nauw samen met de jobfinder van ROC OUT. Als de baan gevonden is, kan zonodig begeleiding op de werkplek worden ingezet (jobcoaching) en vindt er een warme overdracht plaats vanuit KAIRO naar de begeleider op de werkplek.

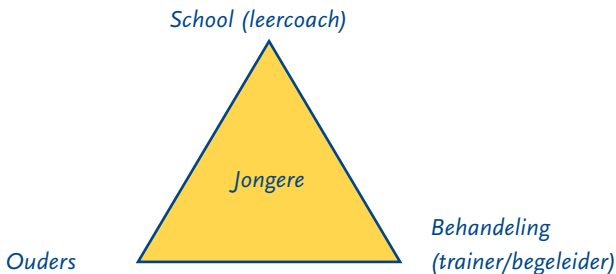
De training duurt drie weken en beslaat drie dagen per week.

Het volgen van ROC OUT, is alleen mogelijk wanneer de jongere beschikt over een WAJONG uitkering of een Persoonsgebonden budget (PGB).

Na afronding van de opleiding wordt KAIRO afgesloten en volgt een afsluitend gesprek. Er vindt een schriftelijke overdracht plaats naar de verwijzer.

INHOUD ONDERWIJS-BEHANDELPROGRAMMA

In alle fasen richt KAIRO Arnhem zich enerzijds op het versterken van de jongere en anderzijds op het waar nodig aanpassen van de leef- en leeromgeving. Dit staat of valt met een goede onderlinge samenwerking. Onderstaande piramide maakt dit duidelijk.

Ouders

Voor de ouders wordt er een oudercursus aangeboden die gericht is op psychoeducatie. Daarnaast worden er ook oudercontactavonden georganiseerd voor ouders die behoefte hebben om ervaringen uit te wisselen met elkaar aan de hand van thema's.

Ouderbegeleiding

Indien ouders dit wensen is ouderbegeleiding mogelijk. Ouderbegeleiding bestaat uit ondersteunende gesprekken.

Belangrijke aspecten kunnen zijn:

- Afstemming tussen gezin, school en behandeling
- Vergroten van draagkracht van ouders
- Generaliseren van leerdoelen van de jongere in de thuissituatie
- Een meer op ASS aangepaste opvoeding

Telefonisch ouderspreekuur

Ouders worden in fase 1 telefonisch of via e-mail geïnformeerd door de persoonlijk begeleider van de jongere. In fase 2, 3 en 4 is de ambulante begeleider hun contactpersoon door wie ze eveneens telefonisch of via e-mail geïnformeerd worden.

Thema-avonden

Naast de drie thema-avonden die binnen de oudercursus georganiseerd worden, wordt er twee keer per jaar een algemene thema-avond georganiseerd voor de ouders van alle cliënten binnen het Dr. Leo Kannerhuis. Deze Leo Kannerhuis thema-avonden zijn facultatief. Ouders kunnen zich inschrijven per thema.

Reguliere ouderavonden school

Op school worden er ouderavonden georganiseerd.

School

Het aanbod voor de participerende opleiding bestaat uit:

Leerkrachttraining

Voor alle betrokkenen binnen de opleiding wordt een leerkrachttraining georganiseerd. Toegelicht wordt wat KAIRO is en de samenwerking wordt besproken. Daarnaast krijgen leerkrachten informatie over wat ASS is en wat de gevolgen zijn voor het functioneren in de onderwijssituatie. Leerkrachten krijgen concrete en uitvoerbare handvatten over wenselijke aanpassingen in de leeromgeving.

Jongeren

Het aanbod voor de jongere bestaat uit:

- a Trainingen
- b Oriëntatie op de opleiding
- c Individuele begeleiding

Ad a Trainingen

In de trainingen wordt gewerkt met vaste groepen van ongeveer zes jongeren. Er is een inhoudelijke trainer (hoofdtrainer) en een vaste groepstrainer (co-trainer). De inhoudelijke trainer is de trainer die zich gespecialiseerd heeft in de inhoud van een bepaalde training. De trainingsdagen zijn qua opzet identiek. De lunch en een individueel begeleidingsmoment met de persoonlijke begeleider maken eveneens onderdeel uit van de dagen.

De trainingen richten zich op het aanleren van vaardigheden en het versterken van bestaande kwaliteiten. Trainers spreken jongeren concreet en direct aan en

proberen door het stellen van de goede vragen jongeren zelf tot antwoorden te laten komen. Qua werkvormen en casuïstiek wordt zoveel mogelijk aangesloten bij het onderwijs.

Jongeren die een verkort trainingsprogramma volgen krijgen een selectie uit onderstaande trainingen, waardoor aan sommige doelen minder aandacht besteed kan worden.

Doelen van de trainingen zijn, rekening houdend met de wisselende beginsituatie en leerbaarheid van de jongeren:

- Het dag- en nachtritme is in balans
- Sociale vaardigheden zijn voldoende om in een schoolsituatie te functioneren
- De jongere kan zelfstandiger problemen oplossen
- Weerbaarheid en zelfvertrouwen zijn toegenomen
- De jongere heeft inzicht in zichzelf en wat Ass voor hem/haar betekent
- Schoolse vaardigheden zijn voldoende
- De jongere heeft zich georiënteerd op het beroep en maakt een gemotiveerde keuze
- De jongere heeft meer zicht op het goed invullen van vrije tijd

Aan de doelen wordt gewerkt door middel van de volgende trainingen:

- Training communicatieve en sociale vaardigheden (TCSV)
- Training gespreksvoering
- Training samenwerking
- Psychomotorische Training (PMT)
- Training Rots en Water
- Training identiteit
- Training psycho-educatie
- Training probleemoplossende vaardigheden (POV)
- Training anders leren denken (ALD)
- Training beroepsoriëntatie
- Training vrijetijdsbesteding
- Training studievaardigheden

Zie voor een omschrijving van de inhoud van de verschillende trainingen pagina 20.

Ad b Oriëntatie op de opleiding

In de training beroepsoriëntatie wordt aandacht geschonken aan de opleidingskeuze en het beroep dat daaruit kan voortvloeien. Jongeren krijgen de opdracht informatie te zoeken over de gekozen opleiding en over het beroep dat ze daarmee willen gaan uitoefenen. Hierover maken ze een werkstuk. Verder gaan de jongeren voorafgaand aan de start van de opleiding een aantal dagdelen ter oriëntatie naar het ROC. Ze bezoeken dan met andere KAIRO-deelnemers die dezelfde opleidingsrichting hebben gekozen het ROC. Jongeren maken kennis met de leercoach en mentor, oriënteren zich op de ruimtes en

krijgen duidelijkheid over regels en afspraken binnen school. Indien mogelijk, wordt er een proefles of practicum gegeven en jongeren leren gebruik maken van het open leercentrum. De opleiding gebruikt deze periode om meer zicht te krijgen op de sterke en minder sterke kanten van de jongeren. De trainers van het Dr. Leo Kannerhuis gaan mee naar de oriëntatiedagen op school om de jongeren te begeleiden.

Ad c Individuele begeleiding

In de behandelinstelling en op school heeft elke jongere een vast aanspreekpunt. Gedurende fase 1 van KAIRO heeft de jongere regelmatig een individueel begeleidingsgesprek met een persoonlijk begeleider. De begeleider is een van de trainers. In deze gesprekken is ruimte voor persoonlijke vragen, concretiseren van leerdoelen en evaluatie van de behandeling.

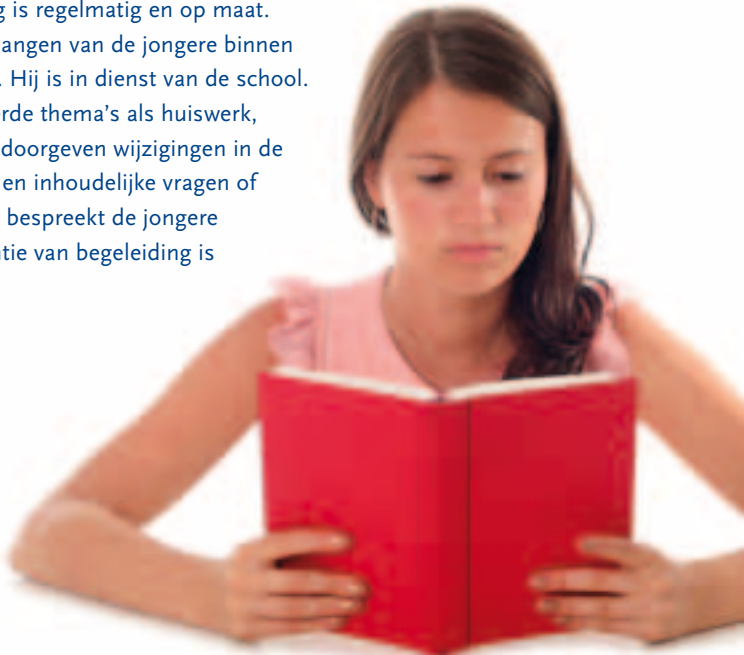
Gedurende fase 2, 3 en 4 wordt de jongere regelmatig individueel begeleid door twee personen: de ambulante begeleider en de leercoach. Periodiek vindt er ook een driegesprek tussen deze partijen plaats.

De ambulante begeleider is de gesprekspartner van de jongere met betrekking tot zijn algemeen welbevinden en functioneren op school. Hij schrijft het handlingsplan, overlegt regelmatig met de leercoach en is aanwezig bij de leerlingbesprekingen. Hij begeleidt de jongere in zijn sociaal emotioneel functioneren en ondersteunt bij het oplossen van problemen en het maken van hulpmiddelen voor leren en overzicht houden. De ambulante begeleider is doorgaans een van de trainers en kent de jongere al uit fase 1.

Frequentie van begeleiding is regelmatig en op maat.

De leercoach behartigt belangen van de jongere binnen het team van leerkrachten. Hij is in dienst van de school.

Specifieke schoolgerelateerde thema's als huiswerk, doorspreken vorderingen, doorgeven wijzigingen in de (inhoud van de) opleiding en inhoudelijke vragen of klachten over de opleiding bespreekt de jongere met de leercoach. Frequentie van begeleiding is regelmatig en op maat.

OVERLEGVORMEN TUSSEN JONGERE, OUDERS, SCHOOL EN BEHANDELING

Behandelplanbespreking

Na de intake schrijft de behandelcoördinator een behandelplan van de jongere waarin een beeld wordt geschetst van de jongere en zijn omgeving, wat zijn of haar hulpvraag en leerdoelen zijn, hoe er aan wordt gewerkt en wat een geschikte benadering is van deze jongere. Het behandelplan wordt tijdens de startbijeenkomst besproken met ouders, jongere en eventuele belangrijke anderen zoals de verwijzer of woonbegeleider. Voorafgaand aan de behandeling dient er overeenstemming te zijn over het behandelplan en wordt deze door alle betrokkenen ondertekend voor akkoord.

Startbijeenkomst

Tijdens deze bijeenkomst wordt in de groep kennisgemaakt en wordt het trainingsrooster besproken. Daarnaast vinden individuele behandelplanbesprekingen plaats.

Cliëntbespreking

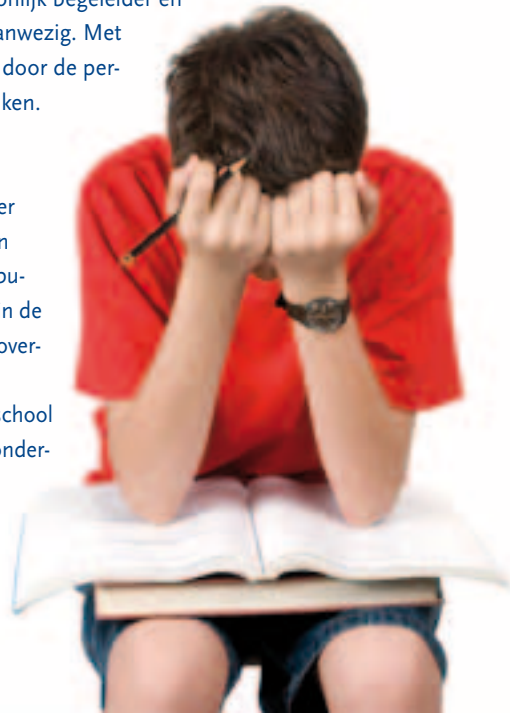
Gedurende fase 1 van KAIRO vindt er na vier maanden een cliëntbespreking plaats, waarin de voortgang van de behandeling wordt besproken.

Deelnemer, ouders, leercoach, persoonlijk begeleider en de behandelcoördinator zijn hierbij aanwezig. Met de jongere wordt de cliëntbespreking door de persoonlijk begeleider voor- en nabesproken.

Voortgangsoverleggen op school

Gedurende fase 2, 3 en 4 van KAIRO is er ongeveer eenmaal in de acht weken een voortgangsoverleg tussen jongere, ambulante begeleider en leercoach. Eenmaal in de vier maanden voegen ouders in bij dit overleg, dan groot overleg genoemd.

Tot slot vindt er overleg plaats tussen school en behandelinstelling voor interne en onderlinge afstemming.

AANMELDING, INTAKE EN INDICATIE

Aanmelding

- 1 Een jongere en/of diens ouders of verwijzer/begeleider kan informatie opvragen over KAIRO bij de aanmeldfunctionaris van het Dr. Leo Kannerhuis. Het aanmeldformulier en de brochure worden toegestuurd.
- 2 De verwijzer dient na toestemming van ouders en jongere de jongere schriftelijk aan te melden met daarin de diagnose en redenen voor aanmelding bij KAIRO Arnhem. De verwijsbrief dient ondertekend te zijn door een psychiater of GZ-psycholoog werkzaam bij de GGZ, BZJ of Kinder- en Jeugdpsychiatrische kliniek. Indien de aangemelde cliënt niet ingeschreven staat bij bovengenoemde instellingen en een dergelijk contact niet nodig is, dan mag ook de huisarts de rol van verwijzer innemen. De verwijzer wordt blijvend geïnformeerd over de voortgang van onderwijs en behandeling. Voor eventuele externe aanvullende of vervolghulpverlening blijft de verwijzer verantwoordelijk.
- 3 De jongere vult al of niet met ondersteuning twee aanmeldformulieren in. Eén aanmeldformulier dat geldt voor alle behandelvormen van het Dr. Leo Kannerhuis en één aanmeldformulier specifiek voor KAIRO. Deze aanmeldformulieren zijn ook te vinden op de site van het Dr. Leo Kannerhuis: www.leokannerhuis.nl.
- 4 Ouders en/of verwijzer/begeleider verzamelen de benodigde bijlagen die vermeld staan op het aanmeldformulier en sturen deze met beide aanmeldformulieren naar het Dr. Leo Kannerhuis. Verplichte bijlagen zijn de verwijsbrief en een kopie van het psychiatrisch onderzoek (DSM-IV-classificatie en beschrijvende diagnose).
- 5 De aanmeldfunctionaris bekijkt of alle gegevens bij de aanmelding compleet zijn. Zo niet, dan wordt contact opgenomen met ouders en/of verwijzer, waarna gegevens dienen te worden gecompleteerd.
- 6 De aanmeldfunctionaris is eveneens verantwoordelijk voor screening van de aanmeldgegevens. Wanneer er duidelijke contra-indicaties zijn, neemt de aanmeldfunctionaris contact op met de verwijzer en ouders om de redenen voor afwijzing toe te lichten en waar mogelijk te adviseren over een alternatief. Het besluit wordt schriftelijk bevestigd. Wanneer er geen contra-indicaties zijn of er enige twijfel bestaat over de geschiktheid van de deelnemer voor KAIRO, gaat het dossier naar de behandelcoördinator van KAIRO ter beoordeling van de geschiktheid.

Intake

Er vindt een intake plaats in de behandelinstelling en een intake bij de gekozen opleiding. Als eerste volgt de intake op de behandelinstelling. Jongere, ouders en indien van toepassing begeleider worden uitgenodigd voor een intakegesprek met de behandelcoördinator. De behandelcoördinator overlegt daarna met de orthopedagoog van het Rijn IJssel en eventueel met de persoon die binnen het Rijn IJssel verantwoordelijk is voor de intake van de potentiële KAIRO-deelnemer. Wanneer de voorlopige gezamenlijke indruk is dat KAIRO een passend aanbod kan zijn, nodigt de opleiding de jongere, zijn ouders en eventuele begeleider uit voor een schoolintake.

Indicatie

Gedurende de beide intakes wordt onderzocht of KAIRO een passend aanbod is. Vervolgens wordt in een multidisciplinair indicatieoverleg binnen de behandelinstelling een indicatiebesluit genomen. Bij twijfel, maar een positieve inschatting over leerbaarheid, wordt een observatieperiode van drie maanden binnen KAIRO afgesproken. Tijdens de cliëntbespreking wordt een definitief besluit genomen. Bij duidelijke contra-indicaties volgt een afwijzing. De behandelcoördinator neemt dan contact op met ouders en verwijzer om de redenen voor afwijzing toe te lichten en waar mogelijk te adviseren over een alternatief. Het besluit wordt schriftelijk bevestigd. Wanneer zowel de behandelinstelling en school van mening zijn dat KAIRO een passend aanbod is, worden betrokkene voorafgaande aan de start van KAIRO op de hoogte gesteld van het positieve indicatiebesluit.

Onderzoek

Binnen het Dr. Leo Kannerhuis wordt (wetenschappelijk) onderzoek gedaan. Hiermee kan systematisch het effect van de behandeling gemeten worden en het behandelplan worden aangescherpt. Dit onderzoek wordt de Behandelmonitor genoemd. Als dit voor de behandeling van toepassing is, wordt aan de cliënt gevraagd mee te werken aan het invullen van een aantal vragenlijsten.

Overige onderzoeken

Een neuropsychologische screening binnen de behandelinstelling kan onderdeel uit maken van het intake-traject. De screening brengt de mogelijkheden en beperkingen van de jongeren ten aanzien van leren en informatieverwerking in beeld. Waar nodig kan de ouderbegeleider van KAIRO een aanvullend intakegesprek hebben met ouders.

De behandelcoördinator schrijft op basis van de dossiergegevens, informatie uit beide intakes en de resultaten van de neuropsychologische screening het behandelplan.

LEERLINGGEBONDEN FINANCIERING

Sinds 1 januari 2006 is het mogelijk om voor MBO-leerlingen leerlinggebonden financiering (LGF) aan te vragen, waardoor extra begeleiding op school voor leerlingen met een speciale vraag kan worden gefinancierd. Voor het ontvangen van LGF is het nodig om in bezit te zijn van een indicatie voor cluster 2 of cluster 4 onderwijs of deze aan te vragen. Een onafhankelijke commissie (de CvI) beslist hierover. De CvI toetst en beoordeelt de aanvraag. Indien uit het dossier voldoende blijkt dat door sociaal-emotionele problemen of gedragsproblemen die het gevolg zijn van een psychiatrische stoornis deelname aan het reguliere onderwijs

niet of moeilijk mogelijk is, dan ontvangt de jongere een indicatie voor cluster 2 of 4 onderwijs. Ouders sturen een kopie van de indicatie als bijlage mee met de aanmeldformulieren naar het Dr. Leo Kannerhuis. Het Dr. Leo Kannerhuis zorgt ervoor dat een kopie van de beschikking op het ROC komt. Omdat de jongere naar een reguliere school zal gaan, vraagt het Rijn IJssel hiermee leerlinggebonden financiering aan. LGF is als het ware een rugzak met geld en informatie voor de school gedurende een periode van drie jaar. Daarna moet het opnieuw worden aangevraagd. Ook geeft LGF recht op ambulante begeleiding uitgevoerd door het Dr. Leo Kannerhuis. KAIRO Arnhem heeft met

het REC Vierland (een samenwerkingsverband van cluster 4 scholen) en Kentallis (cluster 2 scholen) de overeenkomst dat zij voor de KAIRO-leerlingen op het Rijn IJssel de ambulante begeleiding mag uitvoeren.

Bij het ontbreken van een geldige indicatie is het is dus van groot belang dat ouders, zodra er zekerheid is over deelname aan KAIRO de procedure voor aanvraag van de indicatie in gang zetten. Alleen op basis van een geldige beschikking is het ROC in staat om extra ondersteuning te realiseren op school.

Het juiste aanvraagformulier kan opgevraagd worden bij REC Vierland-Noord: www.recvierland.nl of telefonisch 026 3650312.

BELANGRIJK OM TE WETEN

- De behandeling wordt gefinancierd vanuit de basisverzekering gezondheidszorg.
- Het Dr. Leo Kannerhuis beschikt over een elektronisch patiëntendossier. In dit dossier zijn de algemene cliëntgegevens opgenomen. Tevens zijn daarin onder andere het behandelplan en rapportages opgenomen. De gegevens in dit dossier zijn ter inzage voor de betrokken behandelaren.
- Het onderwijstraject vanuit het Rijn IJssel en behandeltraject vanuit het Dr. Leo Kannerhuis zijn sterk met elkaar verweven. Belangrijke informatie over de leerling die deelneemt aan het behandeltraject zal dan ook in multidisciplinaire samenwerking aan de betrokkenen worden doorgegeven.
- Zodra de leerling geen onderwijs meer volgt binnen het Rijn IJssel wordt KAIRO beëindigd.
- De verwijzer wordt door middel van toezending van het behandelplan en relevante rapportages geïnformeerd over de doelstelling en het verloop van de behandeling.

MEER INFORMATIE?

Voor vragen over aanmelding en intake en het opsturen van de aanmeldformulieren kunt u contact opnemen met de aanmeldfunctionarissen van het Dr. Leo Kannerhuis. De aanmeldfunctionarissen zijn te bereiken tijdens het telefonisch spreekuur iedere werkdag van 11.00-12.00 uur en op donderdagavond van 19.00-20.30 uur via : 026 33 33 037.

Of via e-mail: aanmeldfunctionaris@leokannerhuis.nl.

Op de website van het Rijn IJssel (www.rijnijssel.nl) vindt u informatie over de opleidingen.

Voor specifieke vragen over opleidingen in combinatie met KAIRO kunt u contact opnemen met mw. M. Janssen of met dhr. K. de Jong van Studie en Handicap van het Rijn IJssel

E-mail: m.janssen@rijniijssel.nl of k.d.jong@rijniijssel.nl

Tel. 026 31 29 013

Postadres Studie en Handicap Rijn IJssel

Zypendaalseweg 157, Postbus 5162, 6802 ED Arnhem

(mw. M. Janssen, dhr. K. de Jong)

Postadres Dr. Leo Kannerhuis, Deeltijdbehandeling Projecten, KAIRO,

Houtsniplaan 1, Postbus 62, 6865 ZH Doorwerth

BIJLAGE

OMSCHRIJVING TRAININGEN

Training communicatieve en sociale vaardigheden (tcsv)

Deze training start met het aanleren of versterken van basale communicatieve vaardigheden, zoals luisteren, vragen stellen, feedback en complimenten geven en ontvangen. Ingrediënten zijn: korte theoretische uitleg, gesprekken, spelvormen en concrete oefeningen. In het verdiepingsdeel is aandacht voor complexere gespreksvaardigheden, omgaan met verschillende rollen (wat zeg je tegen wie en wanneer) en omgaan met conflicten.

Training gespreksvoering

Jongeren leren aan de hand van een groepsgesprek over een onderwerp op een adequate en effectieve manier verschillende soorten gesprekken te voeren. Afhankelijk van het leerdoel van de jongere wordt gewerkt aan: iets zeggen in een groep, vragen stellen, luisteren, ruimte geven aan de ander, elkaar uit laten praten, invoegen in een gesprek, gesprek op gang houden (doorvragen), gesprek afronden, mening vormen, mening geven, respecteren van ieders mening. Doordat jongeren taken hebben in het voorbereiden, voorzitten, samenvatten en evalueren van het groepsgesprek oefenen zij vaardigheden die in het beroepsonderwijs van groot belang zijn.

Training samenwerking

In toenemende mate wordt het onderwijs ingericht aan de hand van concrete opdrachten en projecten waarin samenwerking centraal staat. In deze training krijgen jongeren daarom samenwerkingsopdrachten waarbij ze oefenen met overleggen, brainstormen, taken verdelen, plannen en plan uitvoeren en evalueren. Trainers geven feedback en sturen waar nodig bij.

Psychomotorische Training (PMT)

Voor jongeren met autisme is het toepassen van wat in een bepaalde situatie is geleerd naar een nieuwe, andere situatie vaak moeilijk. PMT wordt ingezet om sociale vaardigheden te oefenen in een heel andere, sportieve setting. Een groepssportactiviteit doet een beroep op onderling afstemmen en samenwerken. Voor jongeren en trainers is direct zichtbaar wat daarin goed gaat en waarin bijsturing nodig is.

Training Rots en Water

Rots en Water is een psychofysieke weerbaarheidstraining, waarin via fysieke oefeningen gewerkt wordt aan zelfvertrouwen, zelfreflectie en zelfbeheersing. 'Rots' staat voor een onwrikbare houding (ik ga mijn eigen gang; ik hou vast aan mijn eigen principes) en 'water' voor een soepele houding (we zijn samen op weg). Beide houdingen zijn nodig in contact met zichzelf en anderen en worden geoefend in de groep.

Training identiteit

In deze training krijgen de jongeren meer zicht op zichzelf in relatie tot anderen. Ze staan onder andere stil bij zaken als: het gezin van herkomst, belangrijke gebeurtenissen in hun leven, karaktereigenschappen en kwaliteiten, schoolervaringen en schools functioneren en vriendschappen en sociale relaties. De jongere maakt verschillende opdrachten die samen een beeld geven van zijn identiteit: wie ben ik ten opzichte van anderen. Jongeren zijn meer dan alleen hun autisme.

Training psycho-educatie

Uitleg over wat autisme is, mogelijke oorzaken en gevolgen maken onderdeel uit van deze training. Doel is dat jongeren zelf inzien en kunnen verwoorden wat autisme in hun leven betekent. De jongeren voelen zich vaak gehoord en gesterkt door de herkenning in de verhalen van hun groepsgenoten. Naast begrip en inzicht wordt in de training ook gewerkt aan acceptatie van de diagnose autisme. Hoe leer je er goed mee leven en hoe kun je aan anderen - als dat zinvol is - vertellen wat ASS is? Ook is er aandacht voor de specifieke kwaliteiten die ASS met zich mee kan brengen.

Training probleemoplossende vaardigheden (POV)

Voor leerlingen met autisme is het vaak moeilijk om zelf tot effectieve oplossingsstrategieën te komen. Jongeren overzien onvoldoende het geheel en kunnen gemakkelijk bij de probleemsignalering blijven steken of het er bij laten zitten. In de training leren de jongeren een schema gebruiken dat hen ondersteunt in het systematisch analyseren van problemen, het inventariseren van keuzemogelijkheden, het kiezen, uitvoeren en evalueren van een adequate en effectieve oplossingsstrategie.

Training anders leren denken (ALD)

In de training Anders Leren Denken wordt de jongere geleerd om met het G-schema te werken. De G staat voor Gebeurtenis-Gedachte-Gevoel-Gedrag-Gevolg. Het is een middel om gebeurtenissen te analyseren en vooral ook de gedachten over die gebeurtenissen. Het gebruik van dit schema in alledaagse situaties kan de jongere ondersteunen in het verminderen van pieker-gedachten of te rigide opvattingen en ondersteunen in het ontwikkelen van helpende gedachten. Dat kan leiden tot een prettiger gevoel en effectiever handelen.

Training beroepsoriëntatie

Het kiezen van een beroepsopleiding is voor veel jongeren ingewikkeld. Voor mensen met ASS is het vaak extra moeilijk om zich een concreet beeld te vormen van iets wat nog grotendeels onbekend is. Het krijgen van een beeld van het beroep kan helpen om een gemotiveerde keuze te maken. In deze training oriënteert de jongere zich op de beroepen die hij na het behalen van zijn diploma kan gaan uitoefenen door middel van het verzamelen van informatie, interviewen van iemand die het vak uitoefent en het maken van een werkstuk.

Training vrijetijdsbesteding

Voor sommige jongeren met autisme betekent 'vrije tijd' 'lege tijd', waar ze moeilijk invulling aan kunnen geven. Andere jongeren kunnen zich soms verliezen in eenzijdige hobby's. Ontspanning is naast inspanning op school belangrijk voor een goede balans. In de training inventariseren jongeren hoe ze met hun vrije tijd omgaan en wat hun hobby's zijn. Ze doen ervaringen op met een alternatieve invulling. Jongeren leren met 'lege tijd' op school om te gaan. Ook bij deze training worden schoolse werkvormen geoefend zoals het houden van een presentatie over de eigen hobby.

Training studievaardigheden

In deze training staat effectiever leren centraal. Jongeren ontdekken wat voor hen goede randvoorwaarden zijn om tot leren te komen en wat hen helpt om zich te concentreren. Afhankelijk van de wensen van de groep wordt geoefend met hoe jongeren beter kunnen onthouden, samenvatten en snellezen. Jongeren brengen concrete situaties in vanuit het onderwijs en in subgroepen wordt besproken wat goede hulpmiddelen zijn om effectiever te leren. Het beheren en gebruik van een agenda en hanteren van huiswerk komen ook aanbod.

COLOFON

Samenstelling en redactie

Dr. Leo Kannerhuis
november 2010

Vormgeving

Han Jansen

Foto KAIRO

Mirjam Steverink

Foto hoofdkantoor

Herman van Ommen

Druk

Grafisch Bedrijf Outhuis en Kemperman bv

Houtsnijplaan 1

Postbus 62

6865 ZH Doorwerth

Telefoon (026) 33 33 037

Fax (026) 33 97 487

E-mail info@leokannerhuis.nl

Web www.leokannerhuis.nl